Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Eduskunnan talousvaliokunnan asiantuntijakuuleminen 8.2.2023

Asia: K 24/2022 vp Ilmastovuosikertomus 2022

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ilmastovuosikertomuksesta 2022. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut valmistelemassa ilmastolain (423/2022) 18 §:n mukaista ilmastovuosikertomusta maatalouden, maankäyttösektorin, ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen osilta.

Ilmastovuosikertomuksen 2022 valmisteluprosessi

Ilmastovuosikertomusta 2022 on valmisteltu tilanteessa, missä ilmastolakia on muutettu ja uusia ilmastosuunnitelmia ja ilmasto- ja energiastrategia on laadittu.

Ilmastovuosikertomuksen valmistelu tapahtui vanhan ilmastolain (609/2015) aikana ja sen vaatimusten mukaisesti. Ilmastolain muutos (423/2022) astui voimaan 1.7.2022: Uusi laki on tuonut joitakin muutoksia ilmastovuosikertomuksen laatimiseen.

Ilmastovuosikertomus 2022 tarkastelee vuonna 2017 annetussa keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa (KAISU) esitettyjä maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöjä ja toimia niiden vähentämiseksi. Uusi KAISU, maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) ja ilmasto- ja energiastrategia valmistuivat vuonna 2022 samanaikaisesti kun ilmastovuosikertomukseen koottiin tietoja. Niissä on päivitetty maa- ja metsätalouteen liittyviä tietoja ja toimia. Lisäksi valtioneuvoston selonteko ilmastonmuutokseen sopeutumisesta KISS2030 hyväksyttiin joulukuussa 2022.

Kansallinen, EU:n ja kansainvälinen ilmastopolitiikan seuranta on hyvin monitahoinen ja hallinnollisesti raskas kokonaisuus. Ilmastolain mukaisessa ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmässä ilmastovuosikertomus katsoo ajassa taaksepäin. Sen tehtävänä ei ole määrittää uusia tulevaisuuteen suuntautuvia toimenpiteitä, vaan niitä valmistellaan muilla ohjauskeinoilla. Ilmastovuosikertomuksen laatiminen on myös hallinnollisesti raskas menettely ja siihen sisällytetyt tiedot ovat usein jo muuttuneet siinä vaiheessa, kun asiakirjaa käsitellään esimerkiksi eduskunnassa. Maa- ja metsätalousministeriö esittääkin, että jatkossa harkittaisiin ilmastovuosikertomuksen valmisteluprosessin sujuvoittamista ja ajantasaistamista sekä sitä, kuinka esimerkiksi eduskunta voisi käydä tarpeellista ja ajantasaista arviointia ilmastopolitiikan kokonaisuudesta.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa nostaa ilmastovuosikertomukseen 2022 liittyen ja sitä täydentäen esille seuraavat näkökohdat:

<u>Maatalous</u>

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä raportoidaan useammalla eri raportointisektorilla (maatalous-, maankäyttö- ja energiasektori). Taakanjakosektorin maataloussektorilla tehtävät toimet vaikuttavat huomattavasti myös maankäyttösektorin päästöihin, jolloin niitä on hankala erottaa toisistaan. Lisäksi on hyvä huomata, että maankäyttösektorille on huomattavasti helpompi löytää päästövähennyskeinoja kuin maataloussektorille.

Maatalouden päästöt kaikilla raportointisektoreilla ovat pysyneet suhteellisen tasaisina tarkasteluvuosina 2005-2021.

Maatalouden osalta on hyvä huomata, että se ei ole ainoastaan kasvihuonekaasupäästöjen lähde, vaan se on metsien ohella yksi niistä harvoista sektoreista, joka pystyy myös sitomaan ilmakehästä hiiltä maaperään. Suotuisilla viljelykäytännöillä, kuten talviaikaisella kasvipeitteisyydellä, monivuotisilla nurmilla ja kevennetyllä maanmuokkauksella, tämä on mahdollista.

Ilmastolain mukaisesti suunnitelmien valmistelussa on otettava huomioon suunnitelmien mahdolliset vaikutukset kotimaiseen ruokaturvaan.

Ilmastovuosikertomuksessa on nostettu esille ensimmäiseen vuonna 2017 valmistuneeseen KAISU:un sisältyneet maatalouden päästövähennystoimet: eloperäisten maiden viljely monivuotisesti muokkaamatta, pohjaveden pinnan nostaminen säätösalaojituksen avulla, eloperäisten maiden metsitys ja kosteikkometsitys ja biokaasutuotannon edistäminen. Lisäksi edistetään maaperän hiilen lisäämistä ja säilyttämistä sekä 4-promillen aloitteen toimeenpanoa tutkimushankkeiden ja kokeilujen kautta. Ranska esitteli Pariisin ilmastokokouksessa 2015 4/1000-aloitteen, jonka tavoite on lisätä maaperän hiilen määrää vuosittain 0,4 prosentilla eli 4 promillella. Kaikki edellä mainitut toimet ovat joko käytössä tai niiden käyttöönotto on työn alla.

Maatalouteen liittyviä uusia toimia

Maatalouteen liittyviä uusia päästövähennystoimia on sekä vuonna 2022 valmistuneessa KAISU:ssa että maankäyttösektorin MISU:ssa. Näissä suunnitelmissa on samoja toimia maankäyttöön liittyvien päästöjen vähentämiseksi, joten toimilla on päällekkäisyyttä keskenään. Maataloussektorille tulisi erityisesti kehittää keinoja, joilla pystyttäisiin vähentämään kotieläinten ruuansulatuksen ja lannan sekä peltojen lannoitukseen liittyviä päästöjä ja näiden toteuttaminen on haastavaa ilman tuotannon merkittävää vähentämistä. Turvepellot tuottavat yli puolet kaikista maatalouden päästöistä, vaikka niiden osuus peltoalasta on vain 10 prosenttia. Turvepelloilla tehtävillä päästövähennystoimilla voidaankin saavuttaa kustannustehokkaasti merkittäviä päästövähennyksiä jo kohtuullisen vähäisillä pinta-aloilla. Tästä syystä suunnitelmissa on useita juuri turvepelloille suunnattuja toimia. Esimerkiksi pohjaveden pinnan nostaminen pellon pinnan tuntumaan on tehokas keino hillitä turpeen hajoamista ja tästä aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uusi kausi alkoi vuoden 2023 alussa. Kansallinen YMP strategiasuunnitelma sisältää seuraavia toimia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi sekä maaperän hiilivaraston kasvattamiseksi ja ylläpitämiseksi: pellon vesitalouden kunnostus, maan rakenteen parantaminen, monipuolinen viljelykierto, kasvipeitteisyys, syväjuuristen kasvien viljely, maanmuokkauksen vähentäminen, eloperäisen aineksen lisääminen peltoon, hiiltä maksimaalisesti sitovat laidunnuskäytännöt ja vedenpinnan nostaminen turvemailla. YMP:in kautta ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista toteuttaa kaikkia maatalouden ilmastonmuutoksen hillitsemis- tai sopeutumistoimenpiteitä, vaan käyttöön tulee ottaa myös kansallisia toimenpiteitä.

Kevään 2022 huoltovarmuuspaketin yhteydessä hallitus päätti 30 miljoonan euron määrärahasta (2023-2025) kosteikkoviljelylle. Parhaillaan valmistellaan tämän määrärahan käyttöä kustannustehokkaasti ja niin, että määrärahalla saadaan kasvihuonekaasuinventaariossa näkyviä päästövähennyksiä maataloudelle. Tämä on yksi maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman maatalouden päästövähennystoimista.

Käynnissä on hanke nautojen ruuansulatuksesta syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ruokinnallisten ratkaisujen kehittämiseksi. Euroopan unioni hyväksyi keväällä 2022 ensimmäisen pötsimetaanin muodostumista vähentävän rehun lisäaineen, 3-nitro-oksipropanolin (3-NOP). Hankkeen tavoitteena on ratkaista erityisesti 3-NOP-lisäaineen käyttöönottoon liittyviä kysymyksiä, jotka ovat relevantteja Suomen näkökulmasta. Osana hanketta selvitetään myös tuottajien ja kuluttajien asenteita ja valmiutta ottaa käyttöön uusia tuotannon ilmastokestävyyttä edistäviä

keinoja. Hanke toteutetaan osana maankäyttösektorin Hiilestä kiinni -ilmastotoimenpidekokonaisuutta.

Maankäyttösektori

Eduskuntaan heinäkuussa 2022 valtioneuvoston selontekona annettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) on ensimmäinen laatuaan. Maankäyttösektorin ilmastotoimia ei ole aiemmin ohjattu valtionhallinnon suunnitelmilla vastaavasti kuin taakanjako- tai päästökauppasektorin toimia. Uusi ilmastolaki velvoittaa laatimaan MISU:n vähintään joka toinen vaalikausi. Uuden ilmastolain myötä MISU:sta tuli osa ilmastolain suunnittelujärjestelmää ja sen toimeenpanoa seurataan ilmastovuosikertomuksessa. MISU:n toimenpiteiden tavoiteltu nettovaikutus on vähintään 3 Mt CO2 -ekvivalenttia vuodessa vuonna 2035.

Maankäyttösektorin toimenpiteillä vähennetään päästöjä, ylläpidetään sekä vahvistetaan hiilinieluja ja hiilen varastoja sekä korvataan fossiilisia ja muita runsaspäästöisiä raaka-aineita uusiutuvilla raaka-aineilla. Ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien, kuten lisääntyvien metsätuhojen, hallinta ja niihin varautuminen on tärkeää myös hiilivarastojen ja -nielujen säilymisen kannalta.

Alla olevaan taulukkoon on koottu MISU:n toimet, jotka on jaettu neljään pääluokkaan: resurssitehokas maankäyttö ja maankäytön muutokset; turvemaiden ilmastokestävä käyttö; muut hiilensidontaa ja hiilivarastoja edistävät toimet; sekä mahdollistava ympäristö, johon kuuluvat poikkileikkaavat toimet.

Resurssitehokas maankäyttö, maankäytön muutokset	Turvemaiden ilmastokestävä käyttö	Muut hiilensidontaa ja hiilivarastoja edistävät toimet	Mahdollistava ympäristö – poikkileikkaavat toimenpiteet
Ehkäistään metsän muuttumista muuhun maankäyttöön: 7.2.1 Ehkäistään metsän muuttumista pelloiksi 7.2.2 Peltojen kiinteistörakenteen kehittäminen 7.2.3 Ehkäistään metsänraivaus rakennetuksi maaksi 7.2.4 Maankäytönmuutos -maksu kaikelle maankäytölle Edistetään metsittämistä: 7.3.1 Joutoalueiden määräaikainen metsitystuki 7.3.2 Heikkotuottoisten metsitykseen soveltuvien peltojen metsitys	Turvepeltojen ilmastokestävä käyttö: 7.4.1 Pohjaveden pinnan nostaminen turvepelloilla turpeen hajoamisen estämiseksi 7.4.2 Turvepellon ilmastokosteikko 7.4.3 Turvepeltojen nurmet 7.4.4 Vetetään huonotuottoisia, paksuturpeisia peltoja ja suonpohjia ilmastokosteikoiksi 7.4.5 Laaditaan turvepeltojen käytön tiekartta Suometsien ilmastokestävä hoito ja käyttö: 7.5.1 & 7.5.2 Kokonaisvaltainen suometsänhoidon suunnittelu 7.5.3 Edistetään suometsien tuhkalannoitusta 7.6 Valuma-aluesuunnittelu	7.1 Metsähallituksen ilmastotoimet 7.7 Edistetään hiilen sidonnan ja varastoinnin sekä päästöjen vähentämisen markkinoita sekä kannustimia 7.10.1 Edistetään peltojen hiilen sidontaa ja hiilivarastoja 7.10.2 Edistetään kivennäismaametsi-en lannoitusta 7.10.3 Edistetään metsien nopeaa ja tehokasta uudistamista 7.10.4 Lisätään lahopuun hiilivarastoa talousmetsiin monimuotoisuus ja ilmastosyistä säästöpuita jättämällä 7.10.5 Suonpohjien ilmastokestävä jatkokäyttö 7.10.6 Edistetään hiilivarastoja pitkäikäisissä puutuotteissa ja -rakenteissa	7.11.1 Osaaminen, koulutus ja neuvonta 7.11.2 Viestintä ja vuorovaikutus 7.11.3 EU- ja kansainvälinen yhteistyö 7.11.4 Teknologian kehittäminen ja käyttöönotto 7.11.5 Ruoantuotannon hiili-euro-ohjelma (HERO) 7.11.6 Toimialojen vähähiilitiekartat 7.11.7 Paikallinen ja alueellinen yhteistyö 7.11.8 Kasvihuonekaasu-inventaarion ja seurantajärjestelmän kehittäminen (ml. Hiilestä kiinni tieto-ohjelma) 7.8 Hiilestä kiinni -tutkimus- ja innovaatio-ohjelma 7.9 Kokeilut ja jalkauttaminen (Hiilestä kiinni -kehittämishankkeet)

Lähde: MMM

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan sisällytettyjen, päästöjä vähentävien ja hiilinieluja lisäävien ja vahvistavien toimien toteutus aloitettiin jo hallituskauden alussa. Hiilestä kiinni -kokonaisuuden alla käynnistetyt kehittämishankkeet sekä tieto-ohjelman toimenpiteet luovat pohjan ilmastosuunnitelman toimenpiteiden vaikuttavalle toimeenpanolle. Hankkeissa tuotetun tiedon ja pilotointien avulla voidaan edelleen vähentää toimenpiteisiin ja niiden vaikutusarviointeihin liittyviä epävarmuuksia. Hankkeiden julkaisema materiaali ja viestintä sekä hanketoiminnan yhteydessä järjestettävät tapahtumat tukevat osaltaan tiedon jalkauttamista ilmastosuunnitelman toimeenpanon edistämiseksi. Maankäyttösektorin tutkimus- ja innovaatio-ohjelma puolestaan tuottaa tutkittua tietoa, jota hyödynnetään tulevaisuuden ratkaisuissa päätösten ja ohjauskeinojen sekä konkreettisten toimien pohjana. Hankkeita on käynnistetty hallituskauden aikana kaikkiaan noin 140. Parhaillaan käynnissä on hankkeiden vaikuttavuusarviointi, josta saadaan lisätietoa tulevien toimien ja tutkimus- ja hankerahoituksen suuntaamiseen. Osaamisen kehittämiseksi on toteutettu selvityshenkilön johdolla kattava tilannekatsaus ja suositukset, joita käytetään osaamisen, neuvonnan ja koulutuksen kehittämiseksi käynnistettävien toimenpiteiden pohjana.

Hallituskauden aikana on laajennettu tuhkalannoitustuen soveltamisalaa ja päivitetty Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset, joilla on merkittävä vaikutus maankäyttösektorin nettonielun kasvattamiseen. Lisäksi toimia on suunnattu mm. turvetuotantoalueiden jatkokäytön kehittämiseen ja pitkäikäisten puutuotteiden hiilivaraston kasvattamiseen. Hallituskauden aikana käyttöön otetun joutoalueiden metsitystukilain jatkovalmistelu on käynnistetty (nykyinen laki on voimassa vuoden 2023 loppuun). Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukseen ollaan perustamassa 12 htv:n ilmastotiimiä, jonka tavoitteena on tukea alueita ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja maankäyttösektorin ilmastotoimien toimeenpanossa.

Heinäkuussa 2022 hallitus päätti käynnistää lisätoimia johtuen vuoden 2021 kasvihuonekaasuinventaarion pikaennakkotiedoista. MISU:n toimeenpanon lisäksi päätettiin perustaa virkamiestyöryhmä maankäytönmuutosmaksun lainsäädäntötyön valmisteluun (lakiesitysluonnos lausuntokierrokselle loppukeväästä); kansallisen metsästrategian uudistustyö (valmis joulukuussa 2022); uusi metsätalouden kannustejärjestelmä METKA (otetaan käyttöön vuonna 2024); metsälain ilmastoarviointi (valmis keväällä 2023); sekä selvitys koskien maankäyttösektorin hiilinielun muutokseen johtaneita syitä sekä EU:n LULUCF-tavoitteen saavuttamista (valmistui joulukuussa 2022).

Maankäyttösektorin kasvihuonekaasuinventaarion joulukuussa 2022 valmistuneet vuoden 2021 tiedot ovat johtaneet keskusteluun uusista toimista, joilla voidaan vähentää sektorin maaperäpäästöjä, sekä vahvistaa hiilinieluja ja näin lisätä hiilivarastojen kasvua. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut poikkihallinnollisen virkamiestyöryhmän selvittämään, arvioimaan ja valmistelemaan toimia maankäyttösektorin hiilinielun vahvistamiseksi ja maaperäpäästöjen vähentämiseksi ilmastopoliittisen ministerityöryhmän toimeksiannon mukaisesti.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutokseen sopeutumisella tarkoitetaan politiikantekoa ja konkreettisia toimia, joilla muuttuvan ilmaston laajasti yhteiskuntaan ja ekosysteemeihin kohdistuvia vaikutuksia ja seurauksia ehkäistään, niihin varaudutaan ja sopeudutaan. Ihmisen toiminnasta johtuvien päästöjen jo aikaansaamat muutokset ilmastojärjestelmässä voimistuvat edelleen eikä kaikilta negatiivisilta seurauksilta voida välttyä.

Ilmastovuosikertomuksessa tuodaan esiin, että ilmastonmuutoksen vaikutus Suomen BKT:hen jäisi verrattain pieneksi. Vaikka ilmastonmuutoksen seuraukset Suomessa eivät ole yhtä äkillisiä tai

mittasuhteiltaan yhtä suuria kuin ilmastonmuutokselle alttiimmilla ja haavoittuvimmilla alueilla, ne edellyttävät silti konkreettisia, ennakoivia sopeutumistoimia. Vuosien ja joskus jopa vuosikymmenien päähän ajoittuvia riskejä on parhaiten mahdollista lievittää jo ennalta. Ilmastovuosikertomuksessa viitatun selvityksen arvion mukaan sopeutumistoimilla voidaan saavuttaa kahdeksan miljardin euron kumulatiiviset säästöt vuoteen 2070 mennessä. Hillintätoimien avulla pyritään välttämään pahimmat vaikutukset, mutta on välttämätöntä panostaa jatkossa yhä enemmän ennakoiviin toimiin ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Lisäksi on vahvistettava keinoja, joilla muuttuvan ilmaston tuomista mahdollisuuksista voidaan hyötyä esimerkiksi maa- ja metsätaloudessa.

Maa- ja metsätalousministeriön johdolla valmisteltiin vuoden 2022 aikana ilmastolain edellyttämä kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma vuodelle 2030 (KISS2030). Valmistelusta vastasi yhdeksän ministeriön edustajista koostuva valmisteluryhmä. Valmisteluryhmään kuuluivat maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö osallistui työhön. Suunnitelma annettiin valtioneuvoston selontekona eduskunnalle joulukuussa 2022.

KISS2030:n valmistelussa on otettu huomioon kansainväliset ja Euroopan unionin sopeutumista koskevat velvoitteet. Suunnitelmalla toimeenpannaan Pariisin ilmastosopimusta sekä vuonna 2021 voimaantullutta eurooppalaista ilmastolakia (EU) 2021/1119, jotka edellyttävät kattavia kansallisia sopeutumissuunnitelmia. Yhtymäkohtia on lisäksi tunnistettu useisiin muihin kansainvälisiin sopimuksiin ja sitoumuksiin.

Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman 2030 visiona on varmistaa pitkällä aikavälillä hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa. Visiolla pyritään siihen, että vääjäämätön ilmastonmuutos ei heikennä luonnon, ihmisten ja yhteiskunnan hyvinvointia ja turvallisuutta. Suunnitelman visiosta on johdettu kolme päämäärää. Päämäärät tarkentavat ilmasto-lakiin kirjattua sopeutumisen tavoitetta ilmastokestävyyden vahvistamisesta ja ilmastoriskien hallitsemisesta. Päämäärät ovat:

- PÄÄMÄÄRÄ 1: Yhteiskunnan toimijoilla on vahva tahto sopeutua ilmastonmuutokseen.
- PÄÄMÄÄRÄ 2: Yhteiskunnan toimijoilla on käytössään tehokkaat keinot sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvien ilmastonmuutokseen liittyvien riskien arvioimiseksi, ennaltaehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi.
- PÄÄMÄÄRÄ 3: Yhteiskunnan toimijoilla on kyky ennaltaehkäistä, varautua ja hallita sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvat ilmastonmuutokseen liittyvät riskit.

Päämääriä kohti mennään 24 tavoitteen ja niiden saavuttamiseksi määriteltyjen toimenpiteiden avulla. Työhön osallistuneet ministeriöt ja hallinnonalat toivat suunnitelmaan oman hallinnonalansa priorisoidut sopeutumistavoitteet ja toimet. Tavoitteet ja toimenpiteet on jaoteltu kymmenen teeman alle, jotka ovat: Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi, Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö, Ruoka- ja ravitsemusturva, Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö, Uusiutuvien luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus, luontopohjaiset ratkaisut ja kuivuusriskien hallinta, Terveyden suojelu ja edistäminen, Kulttuuriperintö ja –ympäristö, Alue- ja kuntatason ilmastoriskien hallinta, Kansainvälinen yhteistyö sekä Tietopohja, viestintä ja seuranta. Lisäksi määriteltiin neljä lisävalmistelua edellyttävää teemaa, joita ovat saamelaisten ilmastonmuutokseen sopeutumisohjelma, osaamisen kehittäminen, työsuojelun kehittäminen sekä julkiset hankinnat.

KISS2030:n toimeenpanon tueksi valmistellaan vuodesta 2023 alkaen ehdotus strategiseksi EU LIFE -hankkeeksi. Maa- ja metsätalousministeriö yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa

määrittelee toimeenpanon kannalta keskeiset alueet, joiden pohjalta erikseen määritettävä koordinaattoritaho valmistelee partnerien ja täydentävien hankkeiden kanssa noin 20 miljoonan euron hankekokonaisuuden. Suunnitelman toimeenpanoa on mahdollista tukea joiltain osin myös EU:n tutkimus- ja innovaatiorahoituksen keinoin. EU-rahoituksen tehokas hyödyntäminen edellyttää aktiivista panosta eri toimijoilta sekä kansallista koordinaatiota ja viestintää rahoitusmahdollisuuksista.

KISS2030:n toimeenpano käynnistetään kehittämällä aluetason sopeutumista ohjeistusta sekä vahvistamalla ELY-keskusten ilmastotyötä uuden ilmastoyksikön kautta, kehittämällä sopeutumisen ja sopeutumissuunnitelman seurantajärjestelmää, vahvistamalla sopeutumisviestintää ja sidosryhmäyhteistyötä sekä järjestämällä sopeutumissuunnitelman toimeenpanoa koordinoiva toiminta tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Kansallisen sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimien rinnalla sopeutumisen edistämiseksi ja ilmastonkestävyyden varmistamiseksi tarvitaan yhä suuremmassa määrin konkreettisia toimia ja rahoitusta eri hallinnonaloilla, alueilla ja kunnissa.